

Yönetici Chems-Eddine Hafız'a Onur Nişanı Verilmesi

19 Ekim 2022

Emmanuel Macron

Fransa Cumhuriyeti'nin saygıdeğer Başkanı, sayın Nicolas Sarkozy, Bakan, Meclis Üyeleri, Paris Büyük Camii yöneticisi, Bölge Valisi, Belediye Başkanları, İmamlar, Fransa Baş Hahamı, Başpiskoposlar, seçilmiş yetkililer, Büyükelçiler, Académie Française Daimi Sekreteri, valiler, baş eğitim yetkilileri, dini ve toplumsal temsilciler, ilgili pozisyonlarda bulunan saygıdeğer beyefendiler ve hanımefendiler, bugün, burada 19 Ekim 2022'de Paris Büyük Camii'nin inşası için koyulan ilk taşın 100. yıl dönümünü kutluyor olmamızın beni ne kadar duygulandırdığını ifade etmek istiyorum.

Bu kurumun oluşturulmasına ithaf etmiş olduğunuz bu sergideki fotoğraflar, parçalar ve arşivler, bizi adeta zamanda bir yolculuğa çıkararak, yüz yıl geriye götürüyor. Saygıdeğer, Yönetici, ekibinizin Musée de l'Armée'nin ve Musée du Louvre İslam Eserleri Departmanının desteği ile Üçüncü Cumhuriyet'in toplumumuzda Müslümanların rolünü ve Birinci Dünya Savaşı sırasında gösterdikleri fedakarlıkları takdir etmesinden başlayarak insan odaklı bir biçimde Paris Büyük Camii'nin olağanüstü yolculuğunu yansıtmak üzere gerçekleştirdiği bu çalışma için sizlere saygılarımı sunuyorum.

Tüm bunları, tarihe baktığımızda, tüm bu ışığın gölgelerin arkasından yansıdığının ve bu çalışmanın hem kolonyal hem de diplomatik çıkarları bünyesinde net bir biçimde barındırdığının bilincinde söylüyorum. Ancak 1922 yılında, bunun gibi bir sonbahar gününde, ulusumuzun dünyanın gözleri önünde insanların hem Fransız hem de Müslüman olabileceğini tasdik etmiş olduğu gerçeği bakidir. Ve bu tasdik, en belirgin ve kalıcı bir biçimde, taşa dökülerek sergilenmiş bulunuyor. Proje, Fransa Cumhuriyeti'nin iradesi ve Edouard Herriot öncülüğünde meclis üyelerimizin neredeyse hepsinin oyu sayesinde oluşturulan benzersiz bir ulusal ivmeyle desteklenen inançlı bireylerin çalışmalarıyla şekillendirildi. Dolayısıyla, Devletin dinlere finansman sağlamasını yasaklayan 1905 tarihli Kanuna aykırı davranılmaması için, müstemlekeler ile ilgili mevzuat uygulandı. Fransa, caminin inşası için Cezayir'de kayıtlı, Société des Habous des Lieux Saints de l'Islam adı verilen bir derneğe neredeyse 2,3 milyon Frank bağışta bulundu. Finansmanın geri kalanı, İmparatorluk genelindeki Müslüman ülkelerin katkılarıyla sağlandı. Ve 1926 yılının yazında, Başkan Gaston Doumergue, Fas Sultanı, Moulay Youssef, Tunus Beyi, Sidi Mohamed el Habib, Konsey Başkanı, Aristide Briand, sivil ve askeri

temsilciler ve Mısır, İran, Türkiye ve Afganistan'dan gelen temsilciler bu gelişmeyi kutlamak üzere bir araya geldi; bu kutlamada neşe ve ahenk dolu bir atmosfer mevcuttu.

Camiye, Latin Bölgesindeki bu tepede, başkentin kalbinde bir yer ayrıldı; burası, geçmişte Belediye Başkanının entelektüel hayatın kalbi olarak adlandırdığı, Gallo-Roman amfiteyatrosuna, doğa tarihi müzesi ve eski çağlar, bilim ve Cumhuriyet üçlüsünün bir araya geldiği Pantheon'a ev sahipliği yapan bir yer.

Fes'ten gelen zanaatkarlar, bu eseri dekoratif karolar ve mozaikler ile süsleyerek, Kur'an-ı Kerim'de Cennet Bahçesi'ni tasvir etmek için kullanılan "inci, yakut ve topaz" renklerle donattı. Endülüs tarzı bir avlu ve Tunus tarzı minarenin gölgesinde, altından dokunmuş İran halıları ile Lübnan sedirinden yapılmış tavanın çevrelediği bu eserde, tüm İslam sanatlarından örnekler kullanıldı. Bu eser, farklı kökenlerin kattığı zenginlik, birden fazla ilham kaynağı ve inancın ifade edilmesinde kullanılan benzersiz yöntemleri ile Batı dünyasının en büyüğü olan Fransa Müslüman topluluğunun çeşitliliğini yansıtıyor.

Ancak bu cemaatin üyeleri, geçmişlerinden ve düşüncelerinden bağımsız olarak, buraya ibadet etmeye geliyor. Burası, bir ibadet yerinden fazlası; kurumu, okulu, kütüphanesi, konferans salonu, ortak alanları ve yeşil alanları ile bir yaşam yeri, bir Müslüman kültür merkezi niteliğini taşıyor.

Burası - ve Lyautey'in birkaç metre ötemde taşla işlenmiş olan harika sözlerinden alıntı yaparak geçmek istemiyorum - bu görevi yerine getiren ve dine gereken yeri veren ilk yer ancak Paris Büyük Camii'nin tek ziyaretçileri Müslümanlar değil. Birçok Fransız da bu camiyi mimarisi ve beklenmedik biçimleri de içeren şekilde Fransızların hayal gücünü yansıtan alanları nedeniyle ziyaret ediyor ve burayı çok seviyor.

La Grande Vadrouille adlı filmde Bourville ve De Funès'u izlediğimiz hamamı, *Slogan* adlı filmde Jane Birkin ve Serge Gainsbourg'un yemek yediği restoranı, çevredeki kişilerin nane çayını denemek ve dingin saatler geçirmek için ziyaret ettiği, gölgelik alanlarla dolu bahçesi... Burası tüm bunları barındıran bir yer.

"Ziyaretçiler, herkese açık bir Camiye hoş geldiniz" sözleri, girişte yazılı olmakla kalmıyor; bu cümle, içtenlik ve misafirperverlik ruhuyla Paris Büyük Camii'nin kalbine işlenmiş bir anlayışı temsil ediyor.

Ancak bu cennet, fırtınalarla dolu bir geçmişin meyvesi. Birinci Dünya Savaşında, yüz binlerce Müslüman Fransa için savaştı. On binlercesi hayatını kaybetti; kendilerinin belledikleri bir amaç için, kendilerine ait olmayan toprakları kanlarıyla suladı. Savaşın en kritik anında, Marne Muharebesi kazanılmışsa, bu, bazıları onayı dışında orduya alınmış olan, Mali, Fildişi Sahili ve Batı Afrika'dan gelen üyeleri de bulunan Senegal Tirailleur'leri ile Fas ve Tunus'tan gelen fertleri de bünyesinde barındıran Cezayir Tirailleur'leri adı verilen, adları sadakat ve delici cesaret ile anılan muzaffer askerlerin azimli katkıları sayesinde. Kıtanın tamamı, bayrakları temsil edilen ve Somali Yarımadası'ndan buraya savaşçıları getiren Somaliler de buradaydı. Modern Fransa, biraz da bu askerlerin hiçbir zaman unutmamamız gereken fedakarlıkları sayesinde kuruldu ve burası da bu kişilerin anılarını ölümsüz kılmak için inşa edildi. Evet, "Afrikalı Lyautey" olarak bilinen, Fas Generali Marshal Lyautey, askeri prestiji ve siyasi

nüfuzunu kullanarak Paris'te büyük bir cami inşa etme projesini bu silah arkadaşları için destekledi.

İkinci Dünya Savaşında, Fransız Müslümanların sergilediği yüreklilik de bundan altta kalır seviyede değildi. Mücadele günü geldiğinde, yüz binlerce kişi, bayrağımız altında savaştı; bazıları gizli görevlere katıldı. Büyük Cami'nin bulunduğu meydan, tehlikeye ve Kommandantur'un denetimlerine karşı çıkarak Direniş'e katılan, o sırada Büyük Cami'nin dört imamının en genci olan Abdelkader Mesli'nin adını taşıyor. Abdelkader Mesli, ne yazık ki bu kahramanlığının bedelini toplama kamplarına gönderilerek ödedi. Sınır dışı edildikten sonra, buraya geri döndü, fiziksel sorunları olsa da iyi olanı yapma tutkusu baki kalmıştı ve Mesli, ölümüne kadar burada imamlık yapmaya devam etti.

Sergide büyüleyici bir portesi yer alan, Paris Büyük Camii birinci yöneticisi Yönetici Kaddour Benghabrit de benzer bir bağlılık sergiledi; bu süreçte benzersiz bir cesaret sergileyerek yüzlerce Musevi vatandaşı kurtardı. Kendisi, 1947 yılında Fransız Direniş Madalyası ile ödüllendirildi.

Yıllar içerisinde bu isimlerin ayak izlerini ve yaydığı ışığı takip eden birçok aydın ismin görev aldığı Paris Büyük Camii, insanlar ve dinlerin bir kişinin inancını kabul etmenin başka kişilerin inancını kısıtlamaması gerektiğini, bazı kişilerin inanç özgürlüğünün, diğerlerinin inanç özgürlüğünü engellememesi gerektiğini kabul ettiklerinde nasıl ahenk içerisinde var olabileceğinin kanıtı.

Ve bunun da Cumhuriyetimizde çok basit bir adı var: laiklik.

Paris Büyük Camii, yalnızca Fransa'da Fransa Cumhuriyeti'nin değerlerine bağlı bir İslam'ı temsil etmekle kalmıyor; aynı zamanda, Fransa'nın destek verdiği bir İslam, hatta Fransa'nın içinde büyüyen bir İslam'ın mümkün olduğunu gösteriyor. Victor Hugo'nun en yüksek merdivenin üç basamağından en üstte olduğunu ifade ettiği birlik ve beraberliğe odaklanıldığında, bu mümkün.

Nezaketi bir kenara bırakarak faydalılığa, dayanışma yerine bireyselliğe odaklanma hatasına kolaylıkla düştüğümüz gündelik yaşantımızda, dinlerin görevi, bize bunun önemini hatırlatmak. Ve Büyük Cami de bu konuda örnek teşkil ediyor.

Yakın zamanda, 2021 yılında, pandeminin neden olduğu toplumsal tehlikenin en zorlu anlarında, ülkemiz zorluk çekerken, dokuz ay boyunca, her gün, ihtiyaç sahibi öğrencilere 200 öğün yemek dağıttınız. Tarihi bir anıt olarak listelenmiş bulunan bu dini anıt, ayrıca yurttaşlık anlamıyla da öne çıkıyor. Caminin minaresinden Paris göklerine yayılan dualar, insanları sürekli olarak reddedilme ve aforoz edilmeye baş eğmemeye davet ediyor.

Bu nedenle, bugün, İçişleri Bakanı, birçok seçilmiş yetkili ve tüm dinlerin temsilcileri eşliğinde size burada olduğunuz ve sürekli bir bağlılık sergilediğiniz için teşekkür etmek istiyorum; geçtiğimiz yıllarda, ülkemizde yaşanan sorunların, Müslümanlara karşı bir hınç duyulmasına

ya da toplumun bu şekilde ayrışmasına izin vermeyeceğiz. Yine belirtmek istiyorum - ve bunu yinelenmekten sıkılmayacağım - Fransa tarafı ve Müslüman tarafı diye iki taraf yok. Ahenk içinde, sorunsuz bir biçimde bunların ikisi de olmak mümkün. Fransa ve İslam arasındaki bu uyumun reddedilmesi ancak ayrımcılığı tetikler. Sayın Yönetici, biliyorum ki siz de en az benim kadar Fransız toplumunun hassas noktaları ve dininizin Cumhuriyetimizin temeli ve değerleri ile savaşmak isteyen gruplarca nasıl kullandığı konusunda bilgi sahibisiniz ve bu sorunla mücadele etme konusunda en az bizim kadar kararlısınız.

Aynı hasımlara sahibiz. Bunlar, inançlı kişileri içine dönmek yerine başkalarına karşı şiddet uygulayacak şekilde körleştiren bölücülük örnekleri. Bu, nefretlerini ve sizinle ilgisi olmayan bölücülük emellerini daha iyi gizlemek için dininizin arkasına saklanan, az sayıda muhalifin desteklediği radikal İslam.

Dolayısıyla, Fransa Cumhuriyeti'nin ilkelerini destekleyen Kanun, bu yolda da fayda sağlayacak. Buna sıklıkla güvensiz bir biçimde yaklaşıldığının farkındayım. Zaman zaman çok katı eleştiriler almış olduğu gerçeğini göz ardı edemem. Ancak bunun aksine, bu kanunun dini toplulukların kendilerine ve ulusa zarar veren bağnaz saldırılarla mücadele etmesine yardımcı olacak bir yol olarak tasarlandığını düşünüyorum. İyi düşünülmüş ve somut tedbirler ile bu mevzuat, yalnızca herkes için faydalı korumalar sağlayacaktır.

Fransa Cumhuriyeti'nde uçlara ve hatta Fransa Cumhuriyeti'nin karşısındaki konumlara yönelik hareket dikkate alındığında, özellikle hassas durumda olan ve zihinleri çok daha kolay şekillendirilebilir çocuklar ve gençleri korumak için...

Başta okullarda olmak üzere laikliğin yıpratılmakta olduğu böyle bir dönemde, Rhône camileri, Yönetici Kabtane ve tabii ki siz gibi liderlerin bu kişileri ve "gençlerden oluşan marjinal bir azınlığın provokatif ve sorumsuz davranışlarını" kınama cesaretini göstermesini takdir etmekteyim.

Bu neslin tutkularına daha iyi bir karşılık vermek, İslam ile Devlet arasındaki görüşmelerin ikili ulusal ve idari seviyede organize edilmesini gerektiriyor. Bu süreçte, geçmişte Jean-Pierre Chevènement'in ve eski İçişleri Bakanı ve Başkan Nicolas Sarkozy'nin yakın zaman önce, diğerlerinin yanı sıra CFCM ile yaptığı çalışmalara uygun şekilde hareket edeceğiz.

Bu tehlikelerle mücadelemizi bir üst seviyeye taşımak üzere, bir adım ileri giderek birçok farklı dini uygulamayı daha iyi temsil eden bir birlik oluşturmak için farklı paydaşların iyi niyetli çalışmalarını bir araya getirmek istedik. 2022 Şubat'ında bu odadaki çoğu ismin sabırla yürüttüğü çalışmaların neticesinde oluşturulan ve din ve din uygulamaları çeşitliliği kapsamında Cumhuriyetçi birliği desteklemek üzere Fransa genelinde faaliyet gösterecek olan Forum de l'İslam de France'ın (FORIF) üstleneceği rol budur.

Paris Büyük Camii, eminim ki değerli bir Yönetici olan sizin mahir idareniz ile bu çalışmalara eksiksiz katılım sağlayacaktır. Bu yapı ile ilgili bir konudur. Bu, inançların bağımsızlığı ve imamların eğitilmesi ile ilgili bir konudur. Aynı zamanda, eğitim ve sosyal bütünlükle ilgilidir. Ülkemizde, zaman zaman Cumhuriyet'in kendilerini terk ettiğini düşünen ve düşmanlığa neden olabilecek şekilde Cumhuriyet'e küskün olan birçok çocuğa ulaşmalıyız. Onlara, bir çerçeve sağlamak, ilkeleri hatırlatmak ve bir taahhüdü yerine getirmek kritik önem taşıyor.

Çünkü - bunu büyük bir ciddiyetle söylüyorum - yalnızca bir Cumhuriyet var. İnanma veya inanmama özgürlüğünün tanındığı Cumhuriyet. Devletin din özgürlüğünü temin ettiği Cumhuriyet. İster Müslüman, ister Musevi, ister Katolik, ister Protestan, ister başka bir inançtan olsun, inançları nedeniyle saldırıya uğrayanları koruyan Cumhuriyet.

Dolayısıyla, İslam ve Devlet arasında, özellikle tarihleri ile ilgili olarak dünyanın dört bir yanındaki Müslüman ülkeler ve Fransa arasında yapıcı bir diyalog yürüterek Fransa'daki Müslümanların, laikliğin koruyucu çerçevesi dahilinde ibadetlerini huzur içinde gerçekleştirmesini temin etmek için elimizden geleni yapacağız.

Tarihçilerimiz, düşünürlerimiz, araştırmacılarımız ve sanatçılarımızın desteğiyle dininizin incelenmesi, saygı görmesi ve daha iyi anlaşılmasını sağlama ve insanları dininiz hakkında bilgilendirme konularında Devlet yanınızdadır. Geçen yıl, Şubat ayında kurmuş olduğumuz Institut Français d'Islamologie, Fransa'nın üstün başarı elde ettiği ancak yakın zamanda akademik bir mükemmellik merkezi eksikliği duyduğu bu alanı yeniden canlandırmaya yardımcı olacak. Ve, bugün, burada bu mücadeleyi üniversitelerine taşıyarak bu enstitüye ilham veren üniversiteleri de saygıyla selamlıyorum. Artık bu, gerçeğe dökülüyor. Claudio Galderisi başkanlığında, Pierre Caye tarafından işletilecek olan bu enstitü, günümüzün öğrencileri ve akademisyenleri, geleceğin imamları ve bu kurslara katılmak isteyen herkes için en yüksek düzeyde eğitim ve araştırma imkanlarını geliştirmek üzere Paris, Strasbourg, Aix-en-Provence ve Marseille'deki başlıca üniversitelerden bazılarını bir araya getirecek.

Katılmak isteyen tüm üniversiteler ile iş birliği içerisinde, üniversitelerin özerkliğine tamamen saygı duyularak yürütülecek olan bu çalışma, araştırma tezlerinin geliştirilmesi ve finansa edilmesine, çalışma, öğretim ve yönetim pozisyonlarını denetleme akreditasyonuna imkan tanıyarak ülkemizin bilgi ve araştırmaları daha iyi bir şekilde yapılandırmasını mümkün kılacak.

Ayrıca, buraya çok yakın bir mesafede olan önemli komşunuz Arap Dünya Enstitüsü'nün vereceği ilhamdan faydalanabilirsiniz. Valéry Giscard d'Estaing'in öncülüğünde, François Mitterrand'ın desteğiyle kurulan ve günümüzde başkanlığını Jack Lang'in yaptığı bu enstitü, 2016 yılında, Fransa'nın kuzeyinde, Tourcoing'de bir şube açmış olan, gerçek anlamda kültürel bir yetiştirme zemini sağlayan bir kurum. Tarih göz önünde bulundurulduğunda, Bakan'ın herhangi bir müdahalede bulunduğu şüphesinin doğması mümkün değil.

Aynı yıl, Ghaleb Bencheikh'in metin ve enerjik liderliğinde İslam'ın hümanizmini vurgulamak ve İslam hakkında daha fazla bilgi sahibi olunmasını sağlamak, laikliği geliştirmek ve vaizlere eğitim bursları sunmak üzere Jean-Pierre Chevènement'in oluşturduğu, sunduğu ve ileriye taşıdığı Fransa'da İslam Vakfı kuruldu,

Biraz daha uzak olan - burada başkentteki kurumlarımız üzerinden ilerliyorum - Goutte d'Or semtinin merkezinde, Bertrand Delanoë diyalog ve öğrenim için başka bir merkez olan İslami Kültürler Enstitüsü'nü kurdu; burası, bir ibadet yeri olmanın yanı sıra, sergiler, eğlence ve müzik etkinliklerini düzenlendiği bir yer; bu size tanıdık gelmeli, Paris Büyük Camii tarafından yönetilen ibadet odası, buradakinin küçük bir versiyonu. Bu enstitünün başkanı Bariza Khiari,

tüm ekibiyle birlikte burayı Müslüman olsun, olmasın, Fransa halkının İslam'ı daha iyi anlamasını sağlayacak ve bağları güçlendirecek bir genel merkez seviyesine çıkardı.

Bu yoldan bahsederek ve size geçtiğimiz birkaç yılda yaptıklarımızı hatırlatarak, girişim, toplantı ve etkinlik eksikliği olmadığını ve bunların bilgi, saygı ve - söylemeyi göze alabilir miyim, bilmiyorum - sevgi konulu bu çalışmanın ne kadar önemli olduğunu bize hatırlatmak için mevcut olduğunu iletmek istiyorum. Büyük Camii, girişimler ve toplantılar dahil olmak üzere çeşitli faaliyetlerle dolup taşan başka bir merkez.

2020'de Cezayir Başpiskoposu Monsenyör Teissier'i davet ederek başlattığınız bir konferans serisi olan “Les mercredis du savoir” (İlim Çarşambaları) bu faaliyetlere örnek olarak gösterilebilir. Bu davet, Hamza Boubakeur'un 1967'de büyük yaratıcının, kutsal kitapların ortak atasının birleştiriciliğinin ardında Museviler, Hristiyanlar ve Müslümanlar arasındaki dostluk bağlarını güçlendirmek üzere burada kurulmuş olan *Fraternité d'Abraham*'ın oluşturulmasıyla kayda değer bir katkı sağladığı, inançlar arası diyalog geleneğinizin bir temsili niteliğinde.

Paris Büyük Camii bu sonbaharda edebiyat alanında bir ödül verecek; bu ödülün kazananını belirlemek üzere, tümü Müslüman medeniyeti konusunda en iyi roman ve en iyi deneme yazısını seçmek üzere bir araya gelen, Académie Française üyesi Hélène Carrère d'Encausse, gazeteci Jean-Pierre Elkabbach ve felsefeci Souleymane Bachir Diagne gibi çeşitlilik barındıran bir jüri toplanacak.

Dolayısıyla, görebileceğiniz gibi, bu yıl dönümünde, bağların önemini ve bugüne dek yapılan tüm çalışmaları vurgulamak istedim. Ancak bunu söylemenin yanında, içinden geçtiğimiz, Cumhuriyetimizin, kıtamızın ve hatta tüm gezegenimizin geçirmekte olduğu bu zorlu dönemde, bizden önce gelenlerin gösterdiği cesareti ve 100 yıl önce, buranın temeli atıldığında, hiçbir şeyin aşıkâr ya da basit olmadığını da vurgulamak istiyorum. Çoğumuz için bahsettiğim , yalnızca birkaç işarete dayalı olması gereken bu yolda, saldırılara, kestirme yollara, nefret söylemi ve takınılan tavırlar arasında yürürken hiçbir şey aşıkâr ya da basit değil,

Buradan bir saygı, yüksek standartlara erişme, birlik, beraberlik ve laiklik çağrısı yapıyorum. Her birinizin bu bağlamda oynaması gereken rol oldukça önemli; bunu unutmamalısınız. Çünkü geçtiğimiz 100 yıl içinde yapılmış olan ve bugün burada olmamızı sağlayan her şeye rağmen günümüzde karşı karşıya olduğumuz zorluklar belki çok daha büyük, gözyaşları artık çok daha görünür bir hal aldı ve daha yapılması gereken çok iş var.

Bu çalışmaları naif olmadan, taviz vermeden, yüksek standartlara bağlı kalarak, tarihimize, değerlerimize, ilkelerimize, Cumhuriyetimizin tüm bileşenleri ve ilkelerine saygı duyarak yapacağız.